

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název: *Konceptuální umění a otázka estetické hodnoty*

Autorka: Eva Slabá

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kubalík, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Cílem bakalářské práce Evy Slabé, nazvané *Konceptuální umění a otázka estetické hodnoty*, je přezkoumat teoretické důsledky vzniku konceptuálního umění, – jednoho z momentů, které významně přispěly ke zpochybnění tzv. „estetické koncepce umění“ a tedy i k rozvinutí dodnes probíhajícího „sporů o estetickou povahu umění“. (Bohdan Dziemidok)

Autorka bakalářské práce začíná představením „jedné současné reprezentativní teorie konceptuálního umění“ (text *Who's Afraid of Conceptual Art?* 2009, Petera Goldieho a Elisabeth Schellekensové), přičemž není úplně vysvětlenou, proč je tato teorie reprezentativní a proč byla zvolena právě tato kniha. Slabá věnuje významnou část své práce rozboru pojetí Goldieho a Schellekensové, aby se v části následující pokusila na základě připomenutí Mukařovského koncepce sémantického gesta teorii britské dvojice zpochybnit. S teorií Goldieho a Schellekensové se však autorka pokouší polemizovat průběžně, přinejmenším prostřednictvím řečnických otázek a odkazů k nezvažovaným eventualitám.

Pro bakalářskou práci je stěžejní analogie literatury a konceptuálního umění, přejatá od Goldieho a Schellekensové, pomocí které tyto dva vymezují kategorii „zkušenostních kvalit“. Rozlišujícím prvkem mezi literaturou a konceptuálním uměním má být údajná parafrázovatelnost konceptuálních děl oproti neparafrázovatelnosti děl literárních. Slabá oprávněně poukazuje na skutečnost, že toto rozlišení ponechává neřešen vztah mezi tzv. ideou a hodnotou konceptuálního díla. Zůstane-li nám totiž z konceptuálního díla jednoznačně určitelný význam, tedy idea, pramálo porozumíme nejen tomu, proč jsou některá díla lepší než jiná, ale nepochopíme dokonce k čemu by taková díla měla být dobrá, a to ani po jejich zavádějícím přerazení do oblasti filozofických výroků. Čtenáři bakalářské práce i v ní kritizované knihy musí v těchto souvislostech vytanout slavná „hereze parafráze“ Cleantha Brookse, společně s jejím promýšlením u Stanleyho Cavella. Cavell přesvědčivě ukazuje, že parafrázovatelná je kvůli přebytku významu vždy jen metafora (zastupující zde umělecké dílo) a jediným neparafrázovatelným výrokem je doslovné tvrzení. Proč? Protože neříká nic navíc, co by bylo lze parafrázovat. Domnívám se, že autorka bakalářské práce mohla kostrbaté pojetí vztahu mezi literaturou a konceptuálním uměním u Schellekensové a Goldieho diskvalifikovat již z tohoto důvodu.

Tato analogie však slouží především jako přechod ke dvěma textům Jana Mukařovského, resp. k jeho pojetí sémantického gesta a vztahu záměrnosti a nezáměrnosti v umění. Autorka navrhuje aplikovat pojetí sémantického gesta na konceptuální umění jako obhájení nutnosti osobního prožitku, což by mělo být argumentem proti „parafrázovatelnosti ideje konceptuálního díla“. Poslední část i závěr jsou věnovány komparaci představených možností.

Myšlenku využít Mukařovského pojetí pro kritiku výše uvedených tezí chápu a rozumím ji, po prezentaci Mukařovského ale text ztrácí pevné kontury, aplikace Mukařovského pojetí na

konceptuální umění není dotažená a závěrečná komparace potřebné vyjasnění nepřináší. Volba Mukařovského je na místě, jeho dílo je totiž motivováno překonáním dualistických paradigmat, v nichž Schellekensová a Goldie vězí od počátku do konce (především vinou teze, podle níž estetická hodnota byla ve výtvarném umění spojována s vnímáním a oceňováním materiálního objektu, zatímco konceptuální díla tuto materialitu odmítají a nahrazují ji dematerializovanou myšlenkou, idejí). Pokud by byly tyto omezující dualistické předpoklady (které kritizuje řada současných teorií pokoušejících se o zodpovězení podobných otázek, např. Böhme, Seel) od počátku předmětem kritiky, přechod k Mukařovskému by byl plynulejší, nehledě na otevřenost vůči dalším řešením v rámci sporu o estetickou povahu – i konceptuálního – umění).

Bakalářská práce Evy Slabé obsahuje identifikaci důležitého problému, dále návrh možnosti jeho řešení a opírá se o relevantní literaturu. Struktura je čitelná a jasná, byť se po dvou třetinách práce do jisté míry hrouť a rozpadá. Gramaticky i stylisticky je práce psaná na odpovídající úrovni, míra překlepů i technických nedostatků je rovněž přijatelná. Z uvedených důvodů doporučuji tuto bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnotit ji stupněm **velmi dobře**.

V Litoměřicích 15. 6. 2019

Ondřej Dadejík